...e vsak dan razen nedelj in praznikov.

...ed daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 S. Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

...TO—YEAR XXVII. Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | Chicago, Ill., petek, 13. aprila (April 13), 1934. | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 74

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji

...ura jim ugaja. — Glavar legije grmi

...meriški burbonski tisk se ...šno boji, da bo revolucionar ...osevelt s svojo strašno revo...onarno administracijo in še ... revolucionarnim kongresom ...il na rep tiskovni svobodi v ...eriki. V silni nervoznosti, ki ...kuje histeričnemu trepetan... kakšne stare tercialke, bur...ski tisk neprestano ponavlja ...rilo: Pazimo, da Amerika ne ...bi tiskovne svobode! Tisko... svoboda je v nevarnosti — ...w deal" ograža svobodo ti...!

...ejstvo pa je, da isti burbon...tisk še vedno uživa vso svo...o — najgrših laži in najgr... blufanja o vsem in vseh, ki ...klečeplazijo pred ameriškim ...italizmom; burbonski tisk ...po babje in otročje zaletava ...ooseveltove reforme in naziva ...w dealerje" socialiste in ko...niste, dasi so tako daleč od ...alizma in komunizma kakor ...emlja od solnca.

...ejstvo je tudi, da isti bur...ski tisk prav nič ne protesti...proti fašistični cenzuri v Ita... Nemčiji in Avstriji. Fašis...na cenzura, kjerkoli je v mo...nu je všeč. Da so fašisti za...delavski tisk v Italiji, Nem... in Avstriji, mu silno ugaja ...rav nič se ne huduje zaradi ... In če bi ameriška vlada ...la na kak način izločiti tu...inji delavski tisk ter ga uni...bi burbonski tisk z veseljem ...braval in podprl to akcijo.

...esnica je, da reakcionarji, pa ...so kjerkoli na svetu, hočejo ...ti svobodo le zase — vsi dru... pa niso vredni in je ne sme...neti.

...oznamo se!

• • •

...mešna obtoževanja, ki jih je ...nil garyjski šolmašter in ...ec jeklarskega trusta dr. ..., so povzročila histerično ...položenje pri voditeljih A...iške legije, organizacije biv...vojakov v svetovni vojni.

...oditelji Ameriške legije v ...ikem okraju so brž sprejeli ...lucijo in jo objavili v burbon...m tisku. V tej resoluciji za...rajo, da je treba "dobro pazi...a radikalce v javni službi, ... govore in delajo in si dobro ...isati njih besede."

...rhovni poveljnik Ameriške ...je, Edward A. Hayes, je tu...adnje dni dejal, da "radikal...grupe ogražajo dva glavna te...ja ameriškega patriotizma: ... v Boga in svetost zakona ...a in žene."

...es je strašno hudo! — Ropar...kapitalizem se je v zadnjem ...času svoje agonije zavil v pa...tično zastavo in okrog gla...si je pritrdil sij vere v Boga ...svetost zakona! To je tisti ...italizem, ki je v zadnjih šti...letih z ekonomskim polomom ...žil na stotisoče družin in ki ...smiljeno pogazi v prah, če le ...re, vsakogar, ki ne veruje ...ij, pa če drugače veruje v sto...tov!

...ilno je hudo! Kraljem in kne...m ameriškega kapitala vražje ...a prede, ko morajo voditelji ...eriške legije histerično opo...jati javnost, da je kapitali...m trdnjava vere v Boga!

...Ustava je kapitalizem, kapita...em je patriotizem in patrioti...m je vera v Boga! . . .

Insull poslan domov

...stambul, 12. apr. — Samuel ...ull, ameriški ubežnik in biv...ški multimilijonar, je da... na poti v Ameriko. Turška ...icija ga je odvedla v Smirno ...er se ima ukrcati na ameriški ...nik Exilono, ki je namenjen ...ktno v Boston. Ker je par... Exiliona majhen in počasen, ... Insullovo potovanje trajalo ...eda mesec dni. Insull je v ro...i mladega ameriškega posla...ega uradnika Burtona Y. ...rryja, ki ga bo spremljal vso ...t in bo odgovoren za svojega ...ega jetnika.

KRVAVA IGRA MUNICIJSKIH KRALJEV

Francoski baroni so pomagali Hitlerju do zmage, zdaj pa zahtevajo, da se Francija še bolj oboroži. — Medvojna igra profitarjev

New York. — Kakšen je "patriotizem" municijskih kraljev vseh dežel, je razvidno iz senzacionalnega članka v dolarski reviji "Fortune", v katerem avtor razgalja njih krvavo igro v svetovni vojni in intrige po vojni.

Članek vsebuje dovolj dinamita, da bi lahko pognal v zrak vso privatno municijsko industrijo in njih profitarske lastnike. Ker pa revija stane dolar in si jo lahko privošči le denarna elita, kapitalistični tisk pa je dotični članek popolnoma prezrl, bodo senzacionalna razkritja ostala zapečatena knjiga ogromni masi, ki bo nekega dne zopet poklicana, da se bori za — domovino.

Članek pripoveduje, kako so municijski kralji v zadnji vojni prodajali vojni material sovražnim deželam in o njihovih intrigah po vojni. Ta krvava trgovina se je vršila z vednostjo višjih oblasti na obeh straneh.

Vsa vojna leta se je vršila municijska trgovina med Nemčijo Francijo, Anglijo in drugimi sovražnimi deželami. Za dober denar so nemški vojni profitarji prodajali vojni material Francozom, slednji Nemcem, Nemci Angležem in Angleži Nemcem. Ko je Francija po izbruhu vojne potrebovala bodeče žice, jo je naročila v Nemčiji. Na isti žici so si razparali trebuhe nemški vojaki. Angleži so zalagali Nemce s strelivom — za dober denar — in s tem strelivom so Nemci podirali angleške vojake. Ves čas vojne je šla ta krvava trgovina med "sovražnimi" deželami in prinesla municijskim kraljem milijarde, desetim milijonom vojakom pa smrt.

Ko je leta 1916 neki francoski general hotel bombardirati velike nemške municijske tovarne v dolini Briey, je bil skoraj ob službo. Na drugi strani je pa nemški generalni štab prepovedal razdejati francoske municijske tovarne v Bombasleju. V obeh slučajih bi se bilo to lahko zgodilo, ampak bi bilo to pomenilo skrajšanje vojne in zmanjšanje profitov.

(Dalje na 3. strani.)

Avtni kompromis se drobi bolj in bolj

Narodni avtni odbor nima zaupanja delavcev; zahteve za odpoklic Byrda

Detroit. — (FP) — Rooseveltova "mirovna pogodba" v avtni industriji je trajala le dva tedna, nakar se je pričela majati in rušiti. Med avtnimi delavci se naglo širi mnenje, da nimajo kaj pričakovati od narodnega avtnega odbora.

Na zadnji seji unijskih zastopnikov je bila sprožena zahteva za odpoklic Charlesa Byrda, delavskega zastopnika v odboru, kar pa je preprečil William Collins, organizator Ameriške delavske federacije za avtno industrijo.

Vzrok za to zahtevo je, ker avtni odbor še ni pokazal, da je kos nalogi. Številnih pritožb o diskriminacijah se še ni lotil. Delavci smatrajo to zavlačevanje za potezo avtnih magnatov. Sezona je namreč že dosegla višek in se je pričela obračati proti koncu. In če odbor v kratkem ne reši teh pritožb, bodo delavci ostali na cedilu, kar bi bilo magnatom posebno prav.

Odbor tudi ni imel sreče pri poravnavi stavke pri Nash Motor v Kenoshi in Seaman Body v Milwaukeeju, kjer so stavkarji odklonili njegov kompromis. Stavko pri Motor Products korporaciji je sicer izravnal z desetodstotnim zvišanjem plač, ampak je bila prej prisiljena suspendirati produkcijo Hudson Motor, ker ji je primanjkovalo avtnih pritiklin. Tudi nekatere druge družbe so bile na pragu zaprtja tovarn.

Neodvisna unija Mechanics Educational Society je pa odločno odklonila posredovanje avtnega odbora, češ, da ni vezana na washingtonski sporazum, ker je bila izključena od pogajanj. Njena stavka v 67 tovarnah za avtno orodje in stroje bo imela enak vpliv na industrijo kakor ga je imela stavka pri Motor Products na obrat Hudson Motor kompanije.

Narodni avtni odbor bi pri delavcih dobil zaupanje le tedaj, če bi pokazal voljo in sposobnost ter nastopil energično proti šikanam in silnemu priganjaštvu v avtni industriji. Do sedaj pa še ni pokazal, da bo kos tej nalogi. Tega tudi ni pričakovati, ker je v dobršni meri del najmočnejše openšaparske kombinacije v Ameriki.

KAKO POMAGAJO BREZPOSELNIM V ILLINOISU

Dajo jim le toliko, da se drže pri življenju — od enega do sedem dolarjev na teden za družino

Chicago. — (FP) — Medtem ko časopisje često poroča o korupciji v zvezi z javno podporo brezposelnim, je le malo ali pa nič poročil o žalostnem stanju, v katerega so potisnjeni tudi tisti brezposelni, ki so na podporni listi.

S to stranjo slike se bavi aprilska številka buletina Chicago Labor Research asociacije, ki razgalja tragedijo sto in sto tisočev oseb in družin, ki so popolnoma odvisne od javne dobrodelnosti. Življenje — če se more tako imenovati — teh ljudi je največja obsodba kapitalizma in sploh vse javne ter privatne dobrodelnosti.

O kakšnem standardu sploh ni govora. Žrtvam — ne vsem — današnjega sistema dajo le toliko, da si ohranijo življenje. Obsojene so na počasno hiranje in fizično ter mentalno propadanje.

V Chicagu, še manj pa v drugih mestih in vaseh države Illinois so vsi eksistenčni standardi nepoznani. V Chicagu, kjer organizirani delavci vplivajo več ali manj na relifne oblasti, znaša "standard" za družino petih oseb do sedem dolarjev na teden. Izven Chicaga je še slabše in podpora manjša, veliko manjša. V nekaterih okrajih znaša tedensko le dolar na družino. In to kljub zvišanju cen za ne manj ko 16% od lanske pomladi.

Zvezni delavski department je lanskega junija objavil svoj eksistenčni standard, ki znaša za družino petih oseb $25 na teden. Toliko je potrebno po sodbi delavskega departmenta za preživljanje družine. American Family Welfare asociacija je določila $17.60 kot minimum na teden. Leta 1932 je državna Emergency Relief administracija določila $12.25 na teden — obleka ni všteta.

Po dveh letih javne dobrodelnosti in po enem letu "novega deala" so pomožne oblasti znižale podporo za polovico — faktično za polovico, upoštevajoč zvišanje cen.

(Dalje na 2. strani.)

Nakladanje mizerije na mizerijo. (Narisal Jerger.) —Federated Pictures

Stavkovni val prinesel višje plače delavcem

V kongresu se kavsajo zaradi "rdeče zarote"

Burbonci zahtevajo, da se preiskava o Wirtovem razkritju razširi na dolgo in široko

Washington, D. C., 12. apr. — Nižja zbornica je več ur včeraj poslušala besno prerekanje med republikanci in demokrati zaradi "komunistične zarote", katero je odkril garyjski učitelj dr. Wirt in katero je kongresni odsek zadnji torek položil na polico, ko je zaslišal Wirta in izvedel, da je vse skupaj le babje klepetanje pri pijači in sladoledu na farmah.

Dva republikanska člana preiskovalnega odseka sta seveda drugega mnenja in smatrata, da je Wirtovo odkritje silne važnosti in kongres bi moral zdaj pustiti vse drugo delo na strani ter se posvetiti dolgi in široki preiskavi, ki naj dožene, koliko "boljševikov" je v Rooseveltovi administraciji in če morda vsi zakoni "new deala" ne izvirajo direktno iz Moskve. Demokratska večina v odseku je pa tako hudobna, da tega ne dopusti in skuša potlačiti vso "strašno zaroto".

Zlasti je besnel republikanec McGugin iz Kansasa in zahteval od zbornice, naj raztegne preiskavo in ukaže odseku, da preišče vso "rdečo zaroto" do dna.

Demokratje — toda ne vsi, kajti med njimi je dovolj Burboncev — so pobijali McGugina in slišali so se očitki, da je dr. Wirt navadna šleva, ki išče publicitete in med vojno je bil zaprt zaradi svojih simpatij do Nemčije in kajzerja. Dr. Wirt, ki se še nahaja v Washingtonu, je brž izjavil, da je to laž in on da ni bil nikoli zaprt.

Zbornica ni zaključila ničesar.

Senat zvišal davke za 10 odstotkov

La Follette predlaga 10 milijard posojila ljudstvu za javna dela

Washington, D. C., 12. apr. — Senatna zbornica je včeraj že drugič odobrila amendment senatorja Couzensa iz Michigana, da se dohodninski davek za to leto na splošno zviša za deset odstotkov. Kdor je letos plačal $100 davka, bo prihodnje leto plačal $110. O tem amendmentu mora še glasovati nižja zbornica.

Senator La Follette iz Wisconsina je predložil načrt za deset milijard dolarjev "posojila ljudstvu" za javna dela. Dve milijardi sta namenjeni samo za gradnjo in popravljanje cest.

Fašisti imajo "svetnico" v Trstu

Trst, Italija, 12. apr. — Že nekaj tednov se širi govorica, da je v bolnišnici v Piranu ženska po imenu Ana Morana, ki v spanju odsevajo iz njenih prs žarki plave luči. Preprosto ljudstvo je takoj razneslo glas o "čudežu", dočim zdravniki skrbno preiskujejo ta fenomen. Zadnje dni je obiskalo bolnico pol tucata znanstvenikov, toda opazili niso nič. Bolničarka jim je povedala, da je "luč" ugasnila baš ko so oni stopili v sobo.

Prelom med Nemčijo in Vatikanom?

Berlin, 12. apr. — Tu se je razširila nepotrjena vest, da je papež odpoklical svojega nuncija Orseniga iz Nemčije in pretrgal vse vezi s Hitlerjevo vlado. — Druga vest se glasi, da je okrog 500 protestantovskih pastorjev pripravljenih prestopiti v katoliško cerkev. To so oni pastorji, ki se upirajo fašiziranju protestantizma v Nemčiji.

Podjetniki se podajajo drug za drugim bodisi vsled stavk ali zaradi bojazni pred stavkami

New York. — (FP) — Stavke in zvišanje plač za 10 odstotkov je značilnost razvoja delavske fronte na vzhodu. Posebno zadnji teden je bil bogat na zvišanju plač.

Rekord je napravila država Connecticut, kjer je bilo največ mezdnih zvišanj. Tudi stavk ni malo. V okolici Waterburyja je 12,000 delavcev Scovil in Chase kompanije dobilo zvišanje za 10 odstotkov. Prav toliko tudi 2000 delavcev pri American Brass Co. v Ansoniji. Po dveh tednih stavke se je podala tudi American Mills družba v Allingtonu in zvišala plače za 10 in 12 odstotkov.

V Bridgeportu je dobilo zvišanje za 10% 2600 delavcev pri Bridgeport Brass Co. Prav toliko tudi vsi delavci, od 3500 do 4000, Intl. Silver Co. v Meridenu.

V Niagara Fallsu, N. Y., je bilo deležnih 10% zvišanja 1600 delavcev. V Lancastru, Pa., 4000 delavcev pri Armstrong Cork Co. Desetodstotno zvišanje je dobilo tudi 1000 delavcev pri Estate Stove kompaniji v Hamiltonu, O.

V Philadelphiji zahteva 20% zvišanje 1500 krojačev in 35-urni tednik. V Fall Riverju, Mass., je zopet zastavkalo 450 tekstilnih delavcev pri Algonquin Printing družbi, ker niso dobili obljubenega zvišanja. Slično svilni delavci pri Cycan Silk Co. v Hartfordu, Conn.

Na pritožbo Shoe & Leather Workers industrijske unije je delavski odbor ukazal Kirchnick-Beckerman Co., da mora sprejeti nazaj delavce, ki so bili odslovljeni radi unijskih aktivnosti, ter prenehati z diskriminacijami.

Camden, N. J., pa je še vedno pozorišče treh velikih stavk, tudi ni izzgleda za mir.

Omembe je vredno tudi to, da je neodvisna unija Mechanics Educational Society, ki je postala sila med avtnimi strojniki v Detroitu, pričela s kampanjo tudi na vzhodu. Izbrala si je državo Connecticut, kjer namerava organizirati strojnike in ključavničarje. Postaja resen tekmec strojniške unije Ameriške delavske federacije.

Zakon proti piketiranju odpoklican

Salinas, Calif. — Oblasti okraja Monterey so klonile pred veliko kampanjo unij Ameriške delavske federacije in drugih delavskih organizacij ter liberalnih skupin ter preklicale okrajni zakon proti piketiranju. Na čelu kampanje je bil pisatelj Lincoln Steffens, ki je združil razne elemente za poraz openšaparske postave.

Nemški židje beže v Indijo

Bombaj, Indija. — Radi večjega priseljevanja nemških židov, predvsem zdravnikov, so se indijski zdravniki obrnili na vlado z zahtevo za strogo omejitev naseljevanja. Predvsem protestirajo proti naseljevanju židovskih zdravnikov iz Nemčije. V Bombaju je v prvi polovici marca odprlo vrata 40 iz Nemčije ubeglih zdravnikov.

Novi izgredi v Franciji

Pariz, 12. apr. — Včeraj so bili krvavi izgredi med rojalisti in komunisti v Heninu, 130 milj severno od Pariza, kje je rudniško okrožje. Eden komunist je bil ustreljen in dva ranjena, na drugi strani je pa bilo ranjenih 12 rojalistov.

Bombe v dunajskih cerkvah

Dunaj, 12. apr. — Policija išče osebe, ki so položile bombe v tri dunajske cerkve, uključivši katedralo sv. Štefana. Trije uredniki hitlerjevskega lista so bili aretirani.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in Cicero $7.50 za celo leto, $4.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year, Chicago and Cicero $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi se ne vračajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

138

Datum v oklepaju, na primer (Feb. 28), 1934), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Domač drobiž

Zajednica nastopila proti "levemu krilu"

Pittsburgh. — Kakor je razvidno iz zapisnika polletne seje gl. odbora Hrvatske bratske zajednice, objavljenega v glasilu Zajedničaru, je odbor sklenil, da je "levo krilo" (komunisti) v zajednici nelegalno in odbor bo nastopil po pravilih proti vsem aktivnim članom tega krila. Odborniki so poudarili na seji, da so voditelji "levega krila" lahko izključeni na podlagi pravil zaradi razdiranja organizacije.

Slovenska tragedija snov za detektivski roman

Glenwood Springs, Colo. — Tukajšnja dva avtorja Wyrick Juhan in Earl Colohan sta spisala detektivski roman, ki so ga sprejele in bogato honorirale McFaddenove publikacije. Roman ima naslov "Colorado's Ether Route Enigma" in snov je zajeta iz tragedije neke slovenske zakonske dvojice, katera se je hotela zastrupiti in kasneje je bila obsojena v zapor. Ta dvojica je že mrtva.

KAKO POMAGAJO BREZPOSELNIM V ILLINOISU

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Ves čas pa se skrbno izogibajo problemu stanarine v Chicagu in tudi zunaj. Dokler ne pride do evikcije, ta problem za relifne oblasti sploh ne obstoji. Zganejo se šele, ko je družina izgnana — če se kdo potegne zanjo. Tedaj plačajo navadno en mesec stanarine, kar pomeni, da je družina po enem ali dveh mesecih ponovno izgnana.

Tisoče in tisoče čikaških družin živi v "stanovanjih", ki niso primerna niti za pse. Žive v slumskih brlogih, kjer kraljujejo podgane in vsakovrstni mrčes. O sanitarnosti je v teh brlogih toliko znano kakor je bilo v srednjem veku; niti ne o plinu ali elektriki. Slednje dovolijo le družinam, v katerih je bolezen.

Edith Abbott s čikaške univerze pravi, da se ponoči spravijo podgane nad otroke, ki spe v podrtinah, kleteh in garažah. Brezdomne družine si pomagajo kakor si pač znajo. Izhod navadno najdejo, da se več družin spravi v eno stanovanje. V nekem zapuščenem tenementu (stara hiša) se je naselilo 206 oseb s 118 otroki.

Pristaniški delavci dobili priznanje unije

San Francisco. — Splošne stavke v pristaniščih zapadnega obrežja ne bo, ker je prišlo do sporazuma med delavci in paroplovnimi družbami. Glavna zahteva delavcev je bilo priznanje unije International Longshoremen's Association. Sporazum daje tudi manjšinskim skupinam pravico do zastopništva pri kolektivnih pogajanjih, "če zakon tako zahteva".

Upanje je, da bo do sličnega dogovora prišlo tudi v drugih pristaniščih zapadne obale, v glavnem v Los Angelesu, Portlandu in Seattlu.

Oblasti ukinile svobodno govornico

San Jose, Cal. — Na pritisk Ameriške legije in organiziranih posetnikov češpljevih nasadov so tukajšnje oblasti ukinile svobodno govornico v mestnem parku St. James, kjer sta bila lansko jesen linčana dva ugrabitelja. Zakon je naperjen proti uniji poljedelskih delavcev in proti radikalcem sploh.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beležke iz raznih krajev

Še o Adamičevem predavanju

Sharon, Pa. — V Prosveti št. 63 z dne 29. marca je eden tukajšnjih rojakov poročal o Adamičevem predavanju. Piše, da je govoril samo o svojih vtisih, ki jih je dobil v Jugoslaviji, kar pa ni res. Govoril je o Slovanih sploh — o Slovencih, Hrvatih, Čehoslovakih, Poljakih in drugih slovanskih narodih.

Govoril je tudi o problemu današnje Amerike. Rekel je, da se naj zavedamo kaj je Amerika dolžna nam in kaj smo mi dolžni Ameriki. Kajti Jugoslovani in Slovani sploh, smo pomagali graditi Ameriko, delali najtežja in najbolj nevarna dela, in da so Jugoslovani eni izmed prvih priseljencev. Rekel je, da so prišli že s Krištof Kolumbovo ladjo in da so bili prvi sadjerejci v Californiji.

Poročevalec se pritožuje, da bi bilo boljše, ko bi bil govoril v slovenskem ali hrvatskem jeziku. Se ne strinjam z njim. Zakaj? Ker je bilo na predavanju tudi nekaj Američanov in Judov torej je večjega pomena za nas in Adamiča, da je govoril v angleščini; kajti, če bi govoril v slovenskem ali hrvatskem jeziku sem prepričana, da niti polovica prvih ne drugih ga ne bi razumela.

Sicer je pa Adamiča lahko razumeti, ker govori tako razločno, da prekosi marsikaterega tukaj rojenega Američana. Ne vem, ali ga poročevalec ni razumel ali kaj, ker piše, da je predaval samo o svojih vtisih v Jugoslaviji.

Tukaj je del njegovega predavanja! Rekel je: "Spoznajte, da skoraj vsak nebotičnik, mostovi, železnice, premogorovi, rudotopilnice in sploh vsa najtežja in najnevarnejša dela so prepojena z vašim znojem, močjo in krvjo."

"Vi delavci v topilnicah, premogorovih in sploh povsod, ste pripomogli k materijalnemu napredku Amerike. Zato bodite ponosni svojega doneska.

"In sedaj, ko se je delo vaših rok zrušilo pod svojo težo in pod sistemom, katerega ste pomagali graditi, pomislite in vzemite si za nalogo, kako pomagati rešiti deželo sedanjega poloma."

Rekel je: "Bodite ponosni kot naseljenci, pa bodite tudi ponosni, ker ste Američani ter se zavedajte velikosti in bodočnosti te dežele." Rekel je tudi: "Bodite ponosni na svojo domovino in ne sramujte se je, ampak boljše je, da usmerjate svoje cilje po vzorcu Amerike."

Dejal je: "Mi smo prispevali veliko k materialnemu razvoju Amerike, in nekaj tudi, pa še ne dosti, k njenem intelektualnem in kulturnem povzdigu."

To je odlomek njegovega predavanja. Potem, ko je razložil položaj v Jugoslaviji, je rekel, da rajši govori o problemih Amerike, kar je tudi storil. Ne vem, zakaj poročevalec ni poročal vsega, ne pa samo o delu predavanja, ki se je tikalo Jugoslavije, ker pravi, da je Adamič predaval samo o vtisih iz Jugoslavije.

Josephine Cvelbar (262).

P. S.:—Priloženo pošiljam članek iz tukajšnjega lista News-Telegraph, ki se glasi:

"Louis Adamic addresses his people: 'Be proud of your heritage, be proud of America, take some part in seeking to solve its present difficulties', Louis Adamic, noted Jugoslav author told his countrymen at a meeting in Farrell Saturday night.

"What better advice could be given the immigrant, and his children, now growing up to citizenship?

"Mr. Adamic is devoting his life to going among the people, giving not to forget the part they played in building this country. It is an achievement in which they should take pride. He tells them never to be ashamed of their background. Yes, there is much that America can take from that old world heritage and weave into its life. Lastly, he tells them to begin to think, to recognize their responsibility in the present crisis.

"If they have not allowed American materialism to submerge them, there is a great deal they can contribute to this nation, intellectually and spiritually.

"Persons of foreign birth and descent can well take to heart the advice of their noted leader. It is unfortunate more native—stock Americans were not present to hear his analysis of the immigrant's place in the America of the future."—J. C.

Reporterji in urednika obeh tukajšnjih lokalnih listov so se pohvalno izrazili o Adamiču.

Vesti iz Bridgeporta

Bridgeport, O. — Že deset mesecev tepe ropaka Josepha Snoja nesreča. Malo je bolezen popustila in Jože je precej okreval. Z dovoljenjem zdravnika je hotel dne 2. aprila na delo, par dni pred tem se je pa spet prehladil in skoro dobil pljučnico. Bil je zelo slab a sedaj je že boljši in upati je na hitro okrevanje, kar mu želimo.

Njegov starejši sin je bil bolan osem mesecev. Sedaj je zdrav. Na 1. aprila je ponesrečil mlajši sin in si pri padcu zlomil kost v rami. Rojak Snoj je že leto dni v nesreči.

Rovi v tej okolici so omejili obrat na dva dni v tednu. V bližnjem Wheelingu je pričela z obratom jeklarna Wheeling Steel Co. Na Neffsu je obnovil delo rov R. R. Coal Co., ki je počival dve leti.

Igralsko osobje kluba št. 11 JSZ se pridno vežba za igro, ki bo uprizorjena na klubovi prireditvi dne 12. maja.

Na obisku se je mudil Joseph Lougar, ki je pri vojakih v Cincinnatiju, O.

Društvo št. 54 SNPJ bo obhajalo 30-letnico SNPJ dne 26. maja na Glencoe, O.

Tony Kravanja (13).

Uspešen radioprogram

Milwaukee, Wis. — Prvič v mojem življenju sem imel priliko slišati resnično lepo slovensko petje. To se je zgodilo prošlo nedeljo, dne 8. aprila, ko je slovenski pevski zbor Sava, odsek soc. kluba št. 1, v Chicagu pel v radio ob priliki proslave 30-letnice SNPJ, ki jo je aranžirala federacija društev SNPJ.

Impozantno in zanimivo je bilo to petje! Redka posebnost za vse priseljence, posebno pa za nas, ki bivamo v tej deželi nad četrt stoletja. Prvič smo slišali tako ubrano slovensko petje mešanega zbora po zraku in tako daleč od rodne grude!

Nadvse zanimivo in razveseljivo je to, da se je petje slišalo tako lepo in popolnoma čisto, kakor da bi človek stal poleg pevcev.

Verjemite mi, ko sem poslušal to prekrasno melodijo slovenske pesmi po radiu, da so mi od veselja in ginotja postale solzne oči, da sem moral seči po robec.

Skozi zrak ni bilo videti pevcev in pevk, ki so peli lepo, pa se mi je zdelo, kot bi stali pred menoj. D. Lotriča, ki je napovedoval program in podal svoj govor, sem spoznal po glasu. Govoril je zelo razločno. Tudi Frank Zaitz je bil razločen; on je podal jedrnato sliko o zgodovini SNPJ v kratkih besedah.

Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so izvajali nedeljski program v radio! Želim tudi, da bi Savani še večkrat stopili pred oddajni aparat, da se bi njih glasovi slišali na vse štiri strani, da bi mnogi slišali lepoto slovenskih pesmi!—**Joseph Ule in družina**, člani SNPJ.

Izvrsten radioprogram

Depue, Ill. — Slavnostni program 30-letnice SNPJ, ki ga je prošlo nedeljo čikaška federacija jednotinih društev oddala po radiju, je bil izvrsten. Vse smo dobro razumeli in vsak, ki je poslušal, je izrazil željo, da se bi rad udeležil popoldanskega slavja, ki se je vršilo v dvorani SNPJ.—**Ig. Benkše**, tajnik društva 59.

Pismo iz Clevelanda

Proslava 30-letnice SNPJ. — Oh, če bi bil br. Vider namesto Kogoja! — Še ena jokava pridiga proti Adamiču. — Tudi z nasprotniki se včasi strinjamo

Well, 30-letnico SNPJ smo v Clevelandu kar dostojno proslavili minulo nedeljo v Slovenskem narodnem domu na Šenklerju. Na programu je bila pomembna živa slika, ob kateri je zanosno deklamiral Frank Slejko ml., videli smo mnogo ustanovnih članov in članic clevelandskih društev, br. Estok Menton in gl. predsednik br. Cainkar sta govorila o pomenu naše jednote za slovenski življ v Ameriki, njeni prošlosti in bodočnosti ter apelirala na našo mladino, naj se ji pridruži, naši mladi so podali Upton Sinclairjevo enodejanko "What Price Coal", in to jako dobro, nato so nam zaigrali Franka Barbiča ml. Stampaderji nekaj lepih domačih komadov, zaključen pa je bil program z Molekovo simbolično enodejanko "Zdrava kri", ki je bila podana jako dobro ("Popotnika" je imenitno igral Joseph Skuk, "Dušnega pastirja" A. Komar, "Korupcijo" Frances Candon, "Ignoranco" Mary Peterlin, sina in hčer pa J. A. Jarc in Bertha Černe); če sodimo po aplavzu, ki je stresal zrak v dvorani vsakih par minut, lahko rečemo, da je mnogobrojnemu občinstvu najbolj ugajala baš ta točka programa. V splošnem je bilo navzoče občinstvo—nad tisoč glav—s celotnim programom jako zadovoljno. Program je vodil tajnik federacije J. F. Terbižan. — Proslava je bila zaključena z neprisiljeno domačo zabavo v spodnji in zgornji domovi dvorani in razšli smo se v prijetni zavesti, da smo preživeli lep in pomemben popoldan in večer, za kar smo federaciji lahko hvaležni. — K predstavi je prišlo tudi nekaj zunanjih posetnikov, med njimi tudi Bolha iz Akrona, ki je pripeljal s seboj br. Valenta (al br. Valent br. Bolho?).

* * *

Ko sem zadnjič čital genljivi uredniški članek v Ameriški Domovini glede bivšega tajnika SDZ Primoža Kogoja, katerega osebno kot posameznika, ki je padel na svoji poti kot žrtev sistema, ki uči in neguje izkoriščanje in korupcijo in kateremu vsak dan podleže tisoče ljudi, obžalujem, sem se zamislil ter ugibal, kako bi ista A. D. pisala, če bi kaj takega storil tajnik naše jednote.

In sem prišel do zaključka, da bi A. D. stvar objavila na prvi strani z velikanskimi črkami in približno takole: "GL. TAJNIK SNPJ OKRADEL ČLANSTVO ZA TEŽKE TISOČAKE", in s podnaslovom: *"Korumpirana socialistična mašina, ki se masti pri koritih v gl. uradu SNPJ, preti požreti vse, kar je članstvo z veliko muko in trudom spravilo skupaj v tridesetih letih; korumpirani, tatinski gl. tajnik je —socialist!"*

In potem bi nadaljevala približno takole: "Mar vam nismo vedno zabičevali, da socialisti niso nič prida, da so korumpirani do mozga in da se jim ne gre za drugo kot za korita in izkoriščanje nevednih ljudi, ki v svoji nevednosti nasedajo njihovim lepim frazam o pravičnosti in podobnem! Pa niste hoteli verjeti. Zdaj poglejte! Zdaj, ko je dokazano, da smo imeli prav, da so socialisti navadni izkoriščevalci in uzmoviči!" Itd.

Do tega zaključka sem prišel, ker poznam ljudi, ki urejujejo ta list in ker vem, da so vneti pristaši dvojne morale: ene zase in druge za nasprotnike. O prijateljih in tovariših je treba pisati lepo in prizanesljivo, njihove grehe je treba lepo opravičiti in po možnosti oprati, nasprotnikom se pa kaj takega ne sme privoščiti, po teh je treba planiti za vsako majhno pregreško ter jo kolikor mogoče povečati; napraviti iz majhnega greha, ki ga zagreše, velik, "smrten" greh; in če greši eden izmed njih, je treba njegov greh naprititi celi nasprotni skupini. Mislite, da moj zaključek ni pravilen? You bet, da je. Se preveč dobro poznamo.

* * *

"Kritikom" Adamičeve knjige "The Native's Return" se je pridružil še en duhovnik, namreč g. Matija Jager. G. Jager sicer prizna, da ima knjiga svoje vrline, hudo pa boli njegovo srce, ker je Adamič pisal tudi o vražah, ki cveto tudi med našimi ljudmi in ker je zapisal, da je naš narod v bistvu še poganski. G. Jager je namreč prepričan, da v našem narodu ni ostalo niti trohice poganstva, odkar sta mu frankovski meč in za mečem potujoči križ izbila iz glave vero v Triglava, Vesno, Morano in druge bogove in božice, katerim se je klanjal mnogo prej nego križu, torej "poganstvo". Slovenski narod je bil vedno "trdno zvest Bogu", pravi g. Jager (v čemer pa se nekoliko moti, kajti, kot sem že omenil, slovenski narod je bil veliko poprej "trdno zvest bogovom" kakor pa krščanskemu Bogu; njegove slovanske bogove mu je uničil šele frankovski meč ter mu vsilil židovsko krščanstvo, katero je Rim že tako izmaličil, da niti samo sebi ni več podobno). G. Jager tudi obžaluje, da je med ameriškimi Slovenci "procentualno več odpadnikov" kot v stari domovini in ti "odpadniki" "svete matere rimske c (oh, kako je ta "mati" do sužnjenim primorskim S cem! Tako dobra, da p Mussoliniju vihteti bič na mi!) po njegovem mnenju niso več "predstavniki pr slovenskega naroda", "najznačilnejša poteza" je boka vernost". (Jaz sem sodil, da so najznačilnejše ze v značaju našega človek lavnost, miroljubnost, po in gostoljubnost in tega m nja ostanem, ampak če g. daje prednost "globoki v sti" (priučeni, ne prirojen kopak), mu ne bom kratil govega veselja, ki ga ima svojo iluzijo.) Dobri g. Jag di očita Adamiču, da je stari kraj "na tuje stroš v mislih ima seveda na $2,500, katero je podelila telju v priznanje za nj delo — ne lenarjenje! — genheimova ustanova v Yorku — kar je jako ljub od njega, posebno če pomi da g. Jager sam in vsi n kolegi *sploh živijo na tuje ke, se redijo na tuje stroš račun krvavih žuljev zas nih, nevednih, v meglo ver praznoverja zavitih delave* koncu svojega na moč "kri ga" dopisa se g. Jager pos pozo mučenika za "sveto s češ, on vnaprej ve, da bod lili svoj srd in ogorčenje njim "besedniki 'svobode rudeče misli", v čemer pa nekoliko zmotil, kajti če jezili zaradi vsakega take dušljivega kašljanja, bi biti vedno jezni, ponoči i dnevi. Saj zadostuje, da k tiramo dejstva brez vsake kvečjemu s pomilovalni smehom; sodi pa lahko č sam, če ni slep in ne bole možganski paralizi.

* * *

Pošten žurnalist mora priznanje tudi nasprotni stori ali zapiše nekaj dobre resničnega. Ker ne maran nepošten niti s svojimi n šimi nasprotniki, bom n mestu priznal, da je A. D. jem uredniškem članku z t. m. zapisala nekaj čisto r nega, dasi tudi obenem žal ga. A. D. se namreč prit da slovensko meščansko č je, vključivši literarne rev starem kraju nima ne pp niti časa, ne razumevanja zanimanja za žitje in bitje riških Slovencev. To je pravilno. Tam so vedno koliko kronc ali dinarjev ko dobi za dolar, za dolar vedno hudo zanimali, na janja in nehanja, razni ali neuspehi, veliki in majh godki v ameriški Sloveniji to jim je pa bolj ali manj "ska vas". Sicer nam sem pošljejo kakega "poslanca vine", da nas "napumpa" pumpa", vsake kvatre nam voščijo par vrstic, tudi so r računali, koliko milijono vredno naše premoženje gotovili, da bi bilo jako č če bi šli ti milijoni v star movino (mi pa seveda ost po tukaj, kajti za nas jim n to je tudi vse, kar so stor nas. (Pardon! — Cank soho sem pozabil, kar je popraviti, dasi bi bilo bolj je nam niso poslali; koliko las in hinavskega zavijan bili prihranili našim kle cem, da je niso poslali!) V sem videl še predno sem o preko Atlantika v Novi sv ponovno jasno spoznal, ko se l. 1931 mudil na obisku v ri domovini. Sicer pa je pri no isto priznal na nekem s v Delavski zbornici v Ljub tudi frančiškanski pater K mir Zakrajšek, ki je očital movini, da pozna samo—p lje! Tako—včasih se tudi z sprotniki jako strinjamo.

Ivan Jontez-Podgoričan.

—Federated Pictures.

James A. Emery, zastopnik Zveze ameriških tovarnarjev in največji sovražnik organiziranega delavstva v Ameriki.

Kongres znižal stroške nat zacije

Washington, D. C. — Am ment zakona naturalizacije znižanje pristojbin za dobav vega in drugega državljans papirja je bil sprejet. Pri bine so znižane za polovico vi papir, ki je prej stal $5, stal v bodoče $2.50; drugi p ki je stal $10, bo odslej $5. P tako se je za polovico sceni tifikat prihoda z ostalimi d fikati vred in tudi duplikat bljenega državljanskega p ja.

—Federated Pictures.

Militaristična organizacija japonskih deklet se vadi pri strojnicah.

[Cam]pbell Soup Company oborožuje skebe

[...]a v Camdenu na strani dru[...]. — Senior poziva na boj[...]. Tri milijone za mezde, de[...] milijonov za dividende

[Ca]mden, N. J.—Boj pri Camp[bell] Soup kompaniji, ki je nastal [...]ji teden, ko je zastavkalo [...] izmed 2250 delavcev, je z [...]tim oboroževanjem skebov [...]l nevarne dimenzije. Ker [...]a ni dobila sodnijske pre[...] proti stavkarjem, je šla [...]pana, ki je takoj deputizi[...]2 skebov in jim dovolil o[...]. Zaenkrat družba želi še [...]ebskih deputijev v svrho [...]ožene obrambe".

[...]avci so zastavkali pod vod[...] neodvisne Canners' Indu[...] unije, ki je bila nedavno [...]vljena pod vodstvom so[...]ov. Stavko vodi Frank [...]ing, organizator unije in [...] tajnik Socialistične mla[...] lige.

[C]amdenu so poleg te še dve [...]večji stavki. Pri New York [B]uilding Co. stavka 3300 ar[...]ih delavcev za višje plače. [...] teden so zastavkali tudi [...] pri Radio Condensor [...]; zahtevajo zvišanje mezd [...]na 50 centov na uro.

[...]enska plača delavcev pri [Camp]bell Soup znaša $11 do [...]amreč za poln tednik, [...]a dela velikanske profite. [...]o leto je izplačala deset mi[...] dividend, delavcem v [...]h pa le tri milijone. Za o[...]anje je potrošila en mili[...]

[...]a se je obrnila za podpo[...] na socialistično stranko. [...] Senior je klubom takoj [...] okrožnico, v kateri urgi[...]e in delavstvo na splošno, [...]jkotira izdelke Campbell [...]ompanije, dokler ne pri[...]ije.

[Chic]ago. — Policija je te [...]retirala G. Pattersona, [...]dnika delavskega odbora [...] socialistične stranke, [...] pred tukajšnjo tovarno [...]ell Soup Co. razdajal de[...] letak, pozivajoč jih na [...]iranje v Canners' Indu[...]nijo. Aretiran je bil pod [...]o, da je deljenje letakov [...]ah protizakonito. Policija [...]ave doslej še ni skušala iz[...]izven "loopa".

[...]jo soboto se je vršil prvi [...]lavcev te družbe za orga[...]anje unije. Na shodu je [...]di več špionov in pripad[...] kompanijske unije, ki so [...]i priznali, da ta unija ni[...]benih sej in da je mrtva [...] se tiče delavcev. Prihod[...]d bo v soboto v dvorani v [...] tovarne. V situacijo so [...]eli vmešavati tudi komu[...]i s svojo taktiko pomaga[...]ibi.

[...]ovi pobojniki širijo [ter]or v zapadni Penni

[...]ami in dinamitom prepre[...]javno preiskavo Pinchoto[...] komisiji

[Pitt]sburgh. — (FP) — Pose[...] komisija governerja Pin[...] ki preiskuje terorizem in [...]ranje zakona v zapadni [Pens]ylvaniji, je bila v okraju [...]e pozdravljena s streli. Ta [...] dominira Frick Coal & [...] kompanija, podružnica je[...]ega trusta.

[...]ližini Uniontowna je bilo [...] načelniku komisije Ship[...] Lewisu oddano 150 stre[...]o se je približal premogov[...] Smock. Na dan prihoda ko[...] je bila naselbina Smock [...]išče velikega terorja, ker [...] dan zastavkalo 600 rudar[...]radi odslovitve tovarišev [...] unijskih aktivnosti. Kom[...]ski deputiji so streljali na [...]ske pikete in dva zadeli v [...]. Dinamitirali so ponoči tu[...]anovanje predsednika kra[...] unije UMW in dom pred[...]ka jamskega odbora za pri[...]

[Ko]misija je naznanila, da bo [...]avala javna zaslišanja o [komp]anijskem terorizmu. Fric[...] družba je pa ukazala svo[...]ljudem in tudi namignila o[...]emu šerifu, naj se drže [...] od zaslišanj. Šerif je spr[...] naznanil, da bo s komisijo [...]riral na vsej črti, ko je pa družba navedla svoje stališče, je bil pripravljen povedati svojo stran le za zaprtimi vrati. Komisija je bila prisiljena opustiti javna zaslišanja. O terorizmu se je itak dovolj prepričala.

S streljanjem na komisijo oziroma njenega predsednika je Frickova družba vrgla rokavico tudi governerju Pinchotu.

UMW zagrozila s stavko na polju antracita

Vzrok je kolektanje asesmenta za novo rudarsko unijo

Wilkes Barre, Pa. — (FP) — Stara rudarska unija UMW je zagrozila s stavko pri vseh obratih Glen Alden Coal kompanije, če družba ne preneha pobirati asesmenta za novo Anthracite Miners unijo. S to grožnjo je pritožbeni odbor prišel pred vladnega posredovalca, ki posluša rudarske pritožbe.

Nova unija ima večino rudarjev na svoji strani v sedmih rovih te družbe, ki kolekta asesment za obe uniji in priznava obe organizaciji. Stari uniji ni to všeč in namerava poklicati rudarje na stavko.

Predsednik nove unije Thomas Malloney pravi, da se ta unija ne bo pridružila stavki, oziroma da sploh ni govora o kaki stavki, "ker nima UMW nobenega članstva v prvem distriktu".

Nekateri rudarji East Boston Coal kompanije so zveznemu posredovalcu povedali, da so bili prisiljeni delati za 30% nižjo plačo in da ni "UMW podvzela nobenih korakov proti tej kršitvi pogodbe".

Rooseveltova nova knjiga

New York. — Ta teden je izšla nova knjiga predsednika Roosevelta z naslovom "On Our Way (Na naši poti)", v kateri piše, da nova politika, katero je on začel, ni ne fašizem, niti ni komunizem, temveč "ameriška demokracija, ki dozoreva". Roosevelt dalje piše, da je dva meseca prej, predno je nastopil predsedniško službo, sklenil zapreti vse banke za nekaj časa.

KRVAVA IGRA MUNICIJSKIH KRALJEV

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Po zaslugi francoske vlade mirovna pogodba prepoveduje Ogrski oboroževanje. Ker pa francoski Schneider-Creusotovi interesi, ki kontrolirajo tudi Škodove municijske tovarne na Češkem, ne dajo dosti na mirovne pogodbe, jim slednje ne delajo posebne preglavice.

Ogrski narodni banki so dali večje posojilo, ki je prišlo v roke ogrski vladi za nabavo vojnega materiala od Schneider-Creusotovih interesov. Ko je Ogrska pozneje prišla v finančno krizo in je bilo posojilo v nevarnosti, so francoski municijski interesi pridobili svojo vlado, da je dala Ogrski posojilo, s katerih je bil vrnjen dolg Schneider-Creusotovi družbi. Takih primerov je več v povojni puškarski diplomaciji.

Ameriški in evropski municijski tovarnarji zalagajo z municijo Kitajsko in Japonsko. S surovim vojnim materialom zalagajo tudi Hitlerjevo Nemčijo, čeprav versajska pogodba prepoveduje Nemčiji oboroževanje.

Sploh so francoski municijski kralji v veliki meri pripomogli Hitlerju na krmilo. Dali so mu velike vsote — dobil je veliko denarja tudi od ameriških in angleških kapitalistov. Zdaj pa njih časopisje (Le Temps, Le Matin, L'Echo de Paris) kriči o novi vojni nevarnosti s strani Hitlerjeve Nemčije in zahteva, da se Francija še bolj oboroži.

Intrige municijskih kraljev — evropskih in ameriških — v zvezi z razorožitvenimi konferencami so deloma znane. Vsaj toliko je znano, da so preprečili vsako razorožitev in iz vseh konferenc napravili največje farse. In namesto razorožitve so se imperialistične dežele že vrgle v novo oboroževanje. Tudi izgleda, da bo Hitlerjeva Nemčija v bližnji bodočnosti dobila dovoljenje za večjo oborožitev — oborožuje se vseeno.

Znan je incident, ko je neki Škodov agent pred dobrim letom skušal zanetiti "vojno nevarnost" v Rumuniji in je porabil v ta namen veliko vsoto denarja za podkupnine. Če bi bil v svoji igri uspel, bi Škodove tovarne dobile velika vojna naročila. Igra mu je sicer izpodletela in se sedaj nahaja v zaporu, ni pa konec podobnih intrig.

Dejstvo, da so vplivni državniki, ministri in poslanci raznih držav, delničarji municijskih in drugih družb, ki kujejo profite iz vojnega materiala, je veliko odgovorno za vso krvavo igro in intrige municijskih kraljev.

V Ameriki so pravkar uspeli, da je kongres sprejel in Roosevelt odobril zakonski načrt za največje pomorsko oboroževanje v mirnem času. Vlado—davkoplačevalce—bo stal nad eno milijardo. "Municijska industrija, ki prodaja zavezniku in sovražniku, pozna le dvoje načel: kadar je vojna, zavleci jo; kadar je mir, intrigiraj," pravi avtor članka. Profit je glavno in edino, kar šteje.

PAZITE SE PRED STALNIM KAŠLJEM

Kakor poroča zdravstveni komisar mesta New Yorka, so nedavno odkrili 500 slučajev tuberkuloze med odraslimi nezaposlenci v mestu New York.

Vsled zdravniške preiskave kakih 20,000 oseb je zdravstvena oblast izdala sledeče svarilo proti raznim predznakom tuberkuloze:

Ako imate kašelj ali ako kdo v družini ima kašelj, ki traja že nekoliko tednov, pojdite k zdravniku. Nočemo vas prestrašiti, ali kašelj, ki ne odneha in stalna telesna slabost sta dostikrat znak tuberkuloze. Najbolj varno je vprašati zdravnika za nasvet, ki naj se posvetuje tudi s specialistom za prsne bolezni.

Ako nimate denarja za specialista, obrnite se na mestno zdravstveno oblast. V mestu New Yorku na primer delujejo posebne zdravstvene postaje v to svrho, takozvane Chest Diagnosis Stations. Ni nikakega stroška, ali pacijent more iti tja le, ako je poslan od zdravnika. Izid preiskave se obvesti zdravniku pacijenta.

Ako pacijent nima denarja niti za zdravnika in hoče biti preiskan od teh specialističnih postaj, naj se obrne na tuberkulozne klinike, ki jih vzdržuje zdravstvena oblast. Take klinike se nahajajo v vseh ameriških mestih. Tu se bolniku daje nasvet, kako naj prepreči razvoj tuberkuloze.

Nikdar ne bi odkrili toliko nepričakovanih slučajev tuberkuloze, ako bi vsakdo ravnal malo bolj previdno in razumel, da je vztrajajoči kašel svarilo, ki pove, da se moramo paziti pred hujšim zlom.—**Flis.**

Pomolski delavci odložili stavko

San Antonio, Tex. — Stavka pomolskih delavcev je bila odgodena za 30 dni, medtem pa se bodo vršila pogajanja za novo pogodbo. Organizirani pristaniščni delavci zahtevajo zvišanje plač za 15 centov na uro.

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904 — Inkorp. 17. junija 1907 v državi Illinois

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. — Tel. Rockwel. 4904

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODSEK:

VINCENT CAINKAR, predsednik....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik..........2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
LAWRENCE GRADISHEK, taj.bol.odd. 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blagajnik......2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FILIP GODINA, upravitelj glasila....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila......2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI:

FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik........996 E. 74th St., Cleveland, O.
JOHN E. LOKAR JR., drugi podpredsednik..1198 E. 170th St., Cleveland, O.

GOSPODARSKI ODSEK:

MATH PETROVICH, predsednik...........595 E. 140th St., Cleveland, O.
ANTHONY CVETKOVICH..............983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y.
JOHN OLIP..................149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill.

POROTNI ODSEK:

JOHN GORŠEK, predsednik..............414 W. Hay St., Springfield, Ill.
ANTON ŠULAR..............................Box 27, Arma, Kans.
JOHN TRČELJ..............................Box 257, Strabane, Pa.
FRANK PODBOJ.............................Box 61, Parkhill, Pa.
FRANK BARBICH................16010 Parkgrove Ave., Cleveland, O.

NADZORNI ODSEK:

FRANK ZAITZ, predsednik...............3639 W. 26th St., Chicago, Ill.
FRED MALGAI..........................25 Central Park, Peru, Ill.
JACOB AMBROZICH.....................418 Pierce St., Eveleth, Minn.

POZOR!—Korespondenca z glavnimi odborniki, ki delajo v gl. uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, naj se naslove na predsedništvo.
VSE DENARNE pošiljatve in stvari, ki se tičejo gl. upravnega odseka in jednote vobče naj se pošiljajo na gl. tajništvo.
Vse zadeve, tikajoče se bolniške podpore, naj se pošiljajo na bol. tajništvo.
Vse zadeve v zvezi z blagajniškimi posli, naj se pošiljajo na blagajništvo.
VSE PRITOŽBE glede poslovanja v gl. upravnem odboru naj se pošiljajo Frank Zaitzu, predsedniku nadzornega odbora.
VSI PRIZIVI na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na John Goršeka, predsednika porotnega odseka.
VSI DOPISI in drugi spisi, naznanila, oglasi, naročnina in sploh vse, kar je v zvezi z glasilom jednote, naj se pošilja na "PROSVETO," 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
NOTE: Correspondence with the Supreme Office should be addressed as follows:
Communications for the supreme president should be addressed to him.
All remittances of money and business concerning lodges and members other than sick benefit should be addressed to the secretary's office.
Matters of sick benefit should be addressed to the assistant secretary.
Financial matters under the jurisdiction of the treasurer's office should be taken up with him.
Complaints concerning the work of the executive board should be addressed to Frank Zaitz, chairman of the Board of Supervisors.
Charges, complaints and appeals should be addressed to John Goršek, chairman, Judicial Committee.

Navihanec

— Zakaj pa hujskate stavkujoče, naj mečejo v okna kamenje?

— Ker sem odpuščen steklar.

Moderne razmere

— Človek požanje samo to, kar je posejal.

Glas iz občinstva: No, ta pa gotovo nikoli ni bil lastnik vrta med vilami.

Raztresenost

— Klobuk imam na glavi, pa ne vem ali sem bil kam namenjen, ali sem že od kod prišel.

TAKO OKROGLE in ČVRSTE in POLNO NABASANE

Luckies so vedno prijazne vašemu grlu

Luckies so vedno v vseh ozirih prijazne vašemu grlu. Kajti vsaka Lucky je napravljena iz izbranega zrelega, milega Turškega in domačega tobaka — in samo čisti srednji listi — ti imajo boljši okus. Potem, "It's toasted" — za zaščito grla. In vsaka Lucky je napravljena tako okrogla, tako čvrsta, tako polno nabasana — brez zrahljanih koncev. Zato se Luckies dobro vzdrže — nimajo nerodnega nagnenja, da bi se posušile, *važna točka za vsakega kadilca*. Luckies so vedno v vseh ozirih prijazne vašemu grlu.

"It's toasted"
✓ *Luckies so vedno prijazne vašemu grlu*

NE gornji listi—ti so nerazviti—ti so surovi!

Samo Srednji Listi—ti so Najmilejsi Listi — *Imajo boljsi okus*

NE spodnji listi—ti so slabi—hrapavi in peščeni!

Copyright, 1934, The American Tobacco Company.

M. Kranjec:

USODA TINČA RAŠČANA

Vse to je bilo res in Tinča je bolelo, da mu to pripoveduje baš Geta in da on ne more ugovarjati. Mislil je na sramoto, v kateri ga je našla in o kateri bo pripovedovala, kamorkoli bo prišla.

"To je res", je naposled priznal. "Ne misli, da vsega tega nisem videl. Le časa nisem imel, to se pravi, ni se mi ljubilo, ker sem se bavil z velikimi načrti. Neumno bi bilo sedaj vse zdaj urediti in popraviti, potlej pa zopet razdreti in pričeti znova."

"Da, saj te poznam. Lahko si mislim, kaj si takega iztuhtal. Tu je pri tebi bolezen: vedno kaj iztuhtaš, kar nima nobenega pomena. Jutri boš pa spet kaj drugega izmislil. Storil pa doslej nisi ničesar."

"To je res, da nisem," se je opravičeval, "ali ne misli, da se zdaj ne lotim. Vsa vas bo gledala, vsi se bodo čudili."

Geta se je široko zasmejala: "Saj se že dolgo čudimo."

"Zdaj se smejiš," se je vznejevoljil. "A povem ti, da se ne boš dolgo."

"O saj se ne smejim zato, ker ti ne bi bil zmožen česa storiti, temveč samo, ker si prelen, da bi kaj začel. Če bi bilo kaj takega, kar bi lahko dremajoč v kotu izvršil, potlej bi verjela. Škoda, da nisi izmislil, da bi redil ovce ali kaj drugega."

Posmrknil je. "Ovac ne mislim rediti, a nekaj podobnega pa. Velik sadovnjak bom zasadil. Pet oralov jablan, oral hrušk in dva orala sliv."

Zdaj se pa Geta ni smejala kakor prej, temveč ga je samo pogledala. Nekaj je mrmrala in pokimavala. Zato je bil radoveden.

"No, zakaj se pa zdaj ne smejiš, a?"

"Premišljam, ali bi bilo kaj iz tega ali nič."

Po teh besedah je Tinč zrasel v svojih očeh, nasmehnil se je pomilovalno proti njej in dejal:

"Premišljaš! Pa ti povem, da ni treba nič premišljevati. Že drugi so mi rekli, da je pametno. Celo taki, ki nikakor ne bi radi videli, da bi prav jaz to izvedel."

"To si mislim. Samo kar tako ne bo šlo. Potreboval boš pomoči."

"Tisto je res, a koliko revnih ljudi je v vasi, ki radi pridejo pomagat."

"Za denar, tako pa ne več."

"Ošabni ste postali reveži. Včasih je bilo drugače."

Geta se je nasmehnila:

"Spametovali smo se. — Nekoga moraš imeti, da bo vedno pri hiši. Pomisli samo, da se boš moral vedno okoli voziti."

"Imaš prav. Mislil sem že na to," je lagal. "Sicer pa, saj deklo dobim kadarkoli."

"Da, deklo lahko dobiš, ali vprašanje je, če boš znal poiskati pravo. Lahko te potegne. Čemu pa potlej vse tvoje delo?"

Vse je bilo hudo res in premišljeval je o tem. Geta pa tudi ni bila ženska, ki ne bi vedela, kaj je prav. Ni ga predolgo mučila z izpraševanjem ali pa nasveti. Rekla je:

"Spat pojdem."

In tiste noči ni mislil na njo, temveč na denar, ki bo pričel vreti v njegovo hišo. Mimogrede se je spomnil in stokrat se mu ni zdela tako napačna. Ko pa se je drugo jutro zbudil in slišal pesem v kuhinji, ki je bila nekoliko tresoča, a vendar lepa za njegovo uho. In pri zajterku sta se pomenkovala. Toda, ko je hotela na polje, se je vznejevoljil.

"Ne," je dejal. "Tako daleč pa še nisem. V malo sobo te zaprem."

In res jo je zaprl, da ne bi ušla, ko bi bil on zdoma in bi jo sosedje videli delati na vrtu. Prav zvesto ga je počakala v mali sobi. On pa se je vrnil nekoliko prej kakor običajno. Dejal je, da zato, ker se je bal, da ne bi ušla, a to ni bil pravi vzrok. Zakaj posedel je nekoliko pri njej in ji pripovedoval o vsem, kar je ta dan počel. In ona mu je prikimavala.

Tako je prešel ves dan. Geta mu ni bila v napotje. Nasprotno, zdelo se mu je, da brez nje ne more več živeti. Opravljala je mnogokatere malenkosti s tisto žensko skrbjo in skrbnostjo, ki je je bil vajen od matere. Poslušal je njene nasvete in jih upošteval. Držal se je doma in nerad je šel na polje; vzeti s sabo si je ni upal, da ljudje ne bi zvedeli za njegovo skrivnost.

Nekega dne pa kakor bi se zalotil pri slabem dejanju. Pokaral se je v duhu in naposled vprašal Geto:

"Kdaj pa ti misliš oditi?"

"Kako oditi?"

"Tako, oditi pač, proč. Kaj še nisi našla službe?"

"Kaj pa misliš! Službe! Misliš, da jo je danes tako lahko dobiti? Kaj ti veš, ko sediš na svojem! Kdaj si trpel lakoto, kdaj si hodil po svetu, da bi vedel, kako je. Če bi samo teden hodil po svetu, bi drugače govoril."

"Kaj pa misliš storiti?" ga je zaskrbelo.

"Tu ostanem," je rekla. "Ali bi bilo lepo od tebe, da bi me preganjal, ko imaš vsega v izobilju? Če imaš dušo v prsih, tedaj ne boš več tako govoril. Deset ljudi bi lahko živelo na tvojem, ne eden. In še denar bi ti napravili. Tako pa skoraj vse preide, ker ni gospodarja in ne gospodinje. Spomni se samo na svojo mater, kako dobra ženska je bila. Kolikokrat je rekla: "Kako si ti, Getika, dobro dekle. Ko bi bila naša, ali pa vsaj pri nas služila. Ne veš, kako rada bi imela tako hčer, ali pa vsaj tako žensko pri hiši."

"Lažeš!" se je razsrdil. "Tako ti že niso rekli."

"Ne baš tako natančno, ali nekaj podobnega je bilo."

"Lažeš, sploh ničesar ti niso rekli."

"Pa mi niso, če ti bolje veš. Sicer je pa vseeno, če so kaj rekli ali ne. Jaz nimam kam iti, ti pa imaš vsega preveč"

"Pomolčala je nekoliko, nato pa dejala: "Vzemi me v službo."

Nekaj je posmrkal, nato pa dejal: "Ne, to ni mogoče."

"Saj ne prosim za vedno. Ko dobim službo, se takoj odselim. Ne bom ti v nadlego."

"Ne," se je odločil. Pri tem je ostalo za tisti dan in s tem sta šla spat.

Njenih stvari pa ji vendar tudi poslej ni vrgel ven, čeprav je bil prepričan, da bi bilo to edino pametno. Ona pa je slej ko prej delala enako skrbno in zvesto in še mislila ni na plačilo. Zdaj je navadno že zjutraj nakrmila kravo in ko je on vstal, mu je samo rekla, naj jo napoji. To mu je ugajalo. Nekega dne pa je dejala:

"Lahko bi kupil pujska; toliko lepe krme pride v nič, ker nimam komu dati." Nekaj je godrnjal, a čez dva dni je privezal skrinjo na kolca in se odpeljal po svinje. In potlej sta skupaj presojala, kakšne vrste so, če so dragi, kar je Geta rekla, da on ne zna kupovati; njega vsak prevari. Bilo ga je sram radi tega, ker pa je rekla, da so lepe vrste, se je nekoliko potolažil. Prišla je košnja. Tinč je klepal koso in godrnjal, da bi moral imeti dva kosca, da bi mu pomagala. Tedaj se je ponudila Geta.

(Dalje prihodnjič.)

Primorski vilajet

Izvirno poročilo. — Poroča P. K.

O prilikah, gospodarskih in političnih, na Primorskem in o suženjstvu naših ljudi pod Italijo, ki se tako rada ponaša z neko 2000-letno kulturo in civilizacijo, so že precej pisali inozemski listi. Vendar ni odveč, če večkrat spominjamo mednarodno javnost na kulturno sramoto, ki jo doživljamo že 16. leto v "kulturni" Evropi. Razne mednarodne ustanove so se zavzele za preganjane Žide, ki jim je Hitler napovedal brezobziren boj, za Armence, Kitajce in bogsivedi za koga še, vsak narodič ali skupina, ki je trpela kakršnokoli preganjanje, je bila deležna vsaj simpatije, če ne zaščite teh ustanov, le onih 600,000 ljudi, obsojenih od fašistične silovlade na gospodarsko, narodnostno in fizično smrt, se "človekoljubne" ustanove ne spomnijo.

In vendar ni primorsko vprašanje samo vprašanje narodnostne manjšine, temveč, v zvezi z jadranskim vprašanjem, važen mednaroden problem, katerega rešitev pomeni lahko vojno ali mir. Odvisno je pač samo od načina in oblike rešitve tega vprašanja, kakšne posledice bo imel za Evropo ta problem.

Na Jadranu se križajo interesi italijanskega šovinističnega imperializma in nacionalizma ter življenjski interesi mlade države — Jugoslavije — ki je nastala na ruševinah nekdanje mogočne avstro-ogrske monarhije. Jugoslavija je pokazala kljub notranjim razprtijam in kljub svoji mladosti močno življenjsko silo in voljo do neodvisnega državnega življenja. Ta sila in volja pa močno zavirata pot italijanskemu ekspanzionizmu, ki sili na Balkan in dalje proti Mali Aziji. V igri pa niso samo interesi teh dveh držav, temveč tudi oni drugih evropskih sil, ki se jih ta problem posredno ali neposredno tiče.

Eden izmed mnogih ciljev fašistične diktature je tudi oslabitev in po možnosti uničenje nezaželjene sosede, Jugoslavije. Da bi dosegla ta namen, je rimska vlada uporabila doslej vsa razpoložljiva sredstva, s katerimi je včasih dosegla kak uspeh, še največkrat pa so ji ta sredstva odpovedala vsled čuječnosti in pripravljenosti z druge strani Jadrana. Ako motrimo fašistično politiko v zadnjih letih iz tega vidika, tedaj razumemo vse njene spletke in intrige v Budimpešti, Sofiji, na Dunaju in v Albaniji.

Prizadevanje Italije za sklenitev četvornega pakta, ki se je tako klavrno spremenil v brezpomembno krpo papirja in pospešil zbližanje Francije in njenih zaveznikov z Rusijo in podpis balkanskega pakta; popolno zasužnjenje Albanije v gospodarskem in političnem pogledu; koketiranje z raznimi separatističnimi strujami v Jugoslaviji in materialno podpiranje teh struj: vse naj bi služilo Mussoliniju in njegovi kliki kot sredstvo utiranja poti za njegov pohod na Balkan, v Malo Azijo in Afriko. Največji častihlepnež in megaloman moderne zgodovine se vidi v duhu na čelu "herojičnih" fašistovskih čet, ki osvajajo svet, kot so ga nekoč osvajali stari Rimljani. Pri tem prividu pa pozablja, da današnji Italijani niso niti senca nekdanjih rimskih vojščakov in da sodobni narodi, mejaši Italije, niso neorganizirane, barbarske tolpe, ki so jih Rimljani vsled svoje višje civilizacije lahko premagali in krotili, ampak da so ti narodi najmanj toliko civilizirani in kulturni kot Italijani sami in bodo branili svojo neodvisnost in svobodo do zadnje kaplje krvi.

Tudi nasilno raznarodovanje in gospodarsko uničevanje jugoslovanske manjšine na Primorskem bi moralo po zamisli rimskih mogotcev služiti fašistom v dosego njihovih ciljev. Čimprej se jim bo posrečilo uničiti to manjšino in izbrisati zadnjo njeno sled na Primorskem, prej bo Italija pripravljena za nadaljnji pohod proti osovraženi Jugoslaviji. Dokler pa živi ta manjšina in rodi upornike, ki se ne strašijo ne ječe, ne smrti, se velika Italija ne čuti dovolj varne in močne, kljub svoji vojaški in vojaškotehniški premoči, kajti narod na Primorskem je naproti njej vse prej kot prijazno razpoložen. Ne samo Slovenci in Hrvati, tudi Primorci italijanskega porekla bi se zelo, zelo radi iznebili "odrešiteljev". Ljudstvo jih sovraži in čaka s težkim srcem trenutka in prilike, ki bi jih rešila "pravičnega vladanja velike in svobodoljubne Italije."

Italija je storila vse mogoče, da je odbila od sebe Primorce in vzbudila v njih sovraštvo do nje in željo, neutešljivo željo po maščevanju. Pričela je takoj po okupaciji s preganjanjem in interniranjem vplivnejših oseb slovanske narodnosti, nadaljevala je s požigi kmetskih, delavskih in narodnih domov, z uboji, z zapiranjem šol, razpuščanjem kulturnih društev in uničevanjem socialnih in gospodarskih ustanov. Poitalijančila je urade, da sta morala (in morata še) slovenski in hrvatski delavec in kmet najemati tolmača, če sta hotela doseči svoje pravo v teh uradih (kar pa se jima itak ne posreči, ker "Bog je visoko, a car daleko"), zapirala je in vlačila po ječah ljudi, ki niso zakrivili ničesar razen tega, da niso bili Italijani, poitalijančevala je deco (in jo še "asimilira"), vcepljajoč ji v mlada srca sovraštvo do vsega, kar ni italijansko, vendar vsa ta nasilja niso mogla zlomiti odpora primorskega ljudstva, čeprav so se vršila in izvrševala po peklensko zamišljenem načrtu.

Zato je potrebno, da se odvzame temu ljudstvu zadnja opora, ki ga še nekoliko vzdržuje v tem neenakem boju: gospodarska neodvisnost in pa cerkev, v kateri mu je še dana prilika, da sliši s prižnice svoj jezik, ko je povsod drugod že pregnan.

Tu se odigrava zadnje dejanje strašne drame, katere glavni junak je narod na Primorskem.

Julijska Krajina je po svoji geografični legi navezana in odvisna v gospodarskem pogledu od svojega naravnega zaledja, ki ga tvorijo Jugoslavija in ostale podunavske dežele. Odrezana od tega zaledja je obsojena na gospodarsko smrt. Primorska vina in sadje so imela svoj naravni trg vse tja do Dunaja, druge pridelke pa sta konzumirala Trst in Reka, ki pa sta mogla procvitati samo dotlej, dokler je imela njuna trgovina svoboden razmah po srednje-evropskih deželah. Že s samim dejstvom, da se je na Julijskih Alpah začrtala sedanja nenaravna meja, sta Trst in Reka izgubila značaj močnih in važnih trgovskih pristanišč. Obe mesti sta propadli in potegnili za seboj še podeželje. Pridružila se je še gospodarska kriza, ki razsaja že peto leto po vsem svetu, a še najhuje v Italiji, in pripomogla k propasti primorskih kmetov, obrtnikov, trgovcev in industrijcev.

Pričakovati bi se moglo, da bo vlada pomagala v tem obupnem položaju svojim državljanam, čeprav niso vsi italijanske narodnosti in vsaj deloma omilila splošno krizo z umestnimi ukrepi. Nasprotno! V tej dobi je izdala več naredb, ki so zadele v živo razne gospodarske panoge. Naj navedem le prepoved prodaje vina, ki ne vsebuje vsaj 10 stopinj alkohola. S to prepovedjo je onemogočila vinorejcem v Jul. Krajini vsako prodajo vina, ker je znano, da so primorska vina bolj šibka, in posledično vsako izboljšanje položaja vinorejcev, ki so se itak morali boriti proti močni konkurenci vin iz starih italijanskih pokrajin. Prepovedala je kuhanje žganja v premičnih kotlih in na ta način uničila vso žganjekuho v Reški in Vipavski dolini. Tamošnji mali kmetje, katerih glavni dohodek je bila žganjekuha, si ne morejo urediti žganjarn po predpisih, ker je ureditev zvezana z velikanskimi stroški, katerih vsled slabih gospodarskih razmer nikakor ne zmorejo. Izdala je naredbo, s katero se prepoveduje zaposlitev pri gradnji vojaških utrdb vsem, ki so doma v območju 200 km od meje. Odvzela je primorskim kmetom na tisoče ha zemlje, na kateri gradi utrdbe, kaverne, strategične ceste, vojašnice, skladišča itd., ne da bi to zemljo plačala. Na plačilo mora kmet čakati leta in leta, medtem pa davčni izterjavalec rubi in prisilno prodaja njegove premičnine in nepremičnine.

(Dalje prihodnjič.)

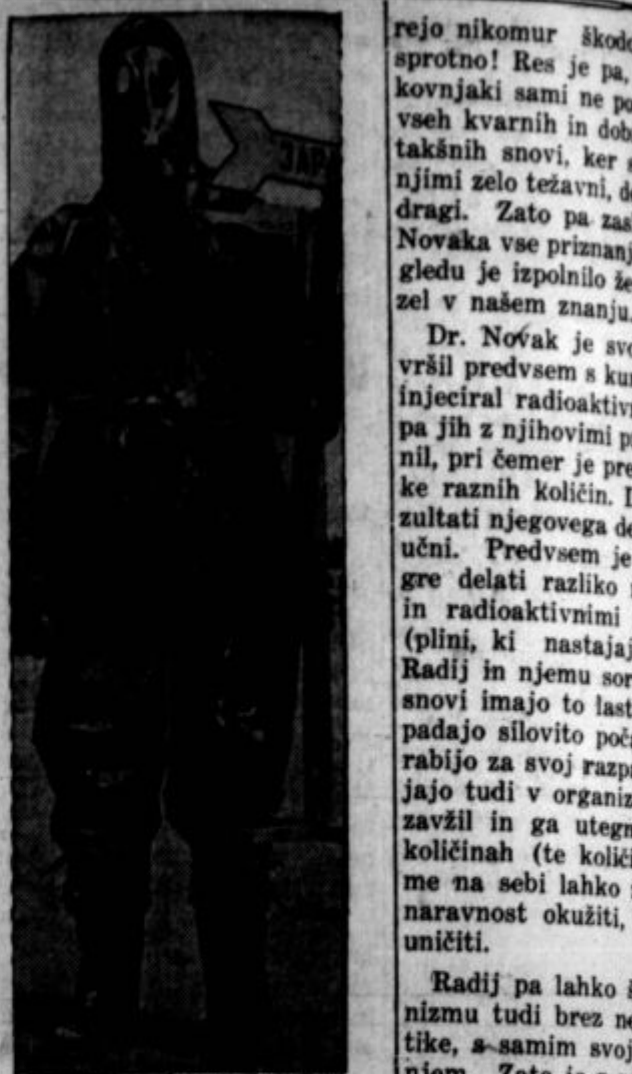

—Federated Pictures.

Vojak ruske rdeče armade, opremljen z novo napravo proti napadom s strupenimi plini.

Ali je radij nevaren?

Zanimivi poskusi češkega učenjaka F. V. Novaka

Docent dr. F. V. Novak je izvršil v praškem radioterapevtičnem zavodu dolgo vrsto poskusov, da ugotovi, ali morejo radij in radioktivne snovi povzročiti zastrupitve.

To vprašanje je načel znanstveni svet predvsem zaradi znanih tragičnih pripetljajev v Ameriki v zvezi z radijem oziroma radioaktivnimi snovmi. Z zaužívanjem radioaktivne vode se je tam predsednik jeklarske družbe in znani prvak golfa Bayers tako težko zastrupil, da je umrl. Še hujša usoda je zadela celo skupino delavk v neki tovarni svetilnih barv, ki vsebujejo prav tako radioaktivne snovi. Delavke so vlažile z usti male čopiče, s katerimi so nanašale barvo in so si nakopale zastrupitev, ki jih je polagoma in brez vsake možnosti rešitve vedla v smrt. Ameriški tisk je obširno komentiral te primere in posledica je bila ta, da je uporaba radioaktivnih snovi, ki so jih Američani prej posebno v lečilne svrhe uporabljali naravnost nezmerno, silno padla.

Raziskovanja in poskusi dr. Novaka pa kažejo, da sta teh nesreč kriva pač le ameriško pretiravanje in nevednost. Imamo na tisoče snovi, ki vplivajo v neznatnih količinah izrazito zdravilno, v večjih pa smrtno, nikomur pa ne pride na um, da bi poudarjal samo njih strupenost in zavračal vsako njihovo rabo. S temi snovmi so pač ljudje previdni in jih ne jemljejo na lastno pest brez zdravniškega nadzorstva. Isto pa bi moralo biti tudi z radijem in sorodnimi tvarinami. V primernih količinah in ob primerni pazljivosti ne morejo nikomur škodovati ... sprotno! Res je pa, da ... kovnjaki sami ne poznajo ... vseh kvarnih in dobrih ... takšnih snovi, ker so ... njimi zelo težavni, dolgotr... dragi. Zato pa zasluži d... Novaka vse priznanje. V t... gledu je izpolnilo že obču... zel v našem znanju.

Dr. Novak je svoje p... vršil predvsem s kunci, ki ... injeciral radioaktivnih sn... pa jih z njihovimi prepara... nil, pri čemer je preizkuša... ke raznih količin. Doseda... zultati njegovega dela so ... učni. Predvsem je ugoto... gre delati razliko med r... in radioaktivnimi emana... (plini, ki nastajajo iz r... Radij in njemu sorodne p... snovi imajo to lastnost, ... padajo silovito počasi, ti... rabijo za svoj razpad, zat... jajo tudi v organizmu, ki ... zavžil in ga utegnejo v ... količinah (te količine so ... me na sebi lahko zelo m... naravnost okužiti, zastru... uničiti.

Radij pa lahko škoduje ... nizmu tudi brez neposre... tike, s samim svojim iz... njem. Zato je z njim na... skrajna previdnost in naj... zdravniško nadzorstvo — ... manj v tolikšni meri ... vsemi snovmi, ki so v m... količinah zdravilne, v več... uničujoče. Kar se tiče em... pa je njih nepretirana u... popolnoma neškodljiva in ... ne more nikoli povzročiti. ... nacija namreč kmalu raz... uide iz organizma. Nemo... n. pr., da bi se bil Bayers ... strupil s samo emanacijo, ... di, ki jo je pil, je morala b... ka druga snov, ki je pov... smrt, in bržkone je šlo ... rektno raztopino radija, k... seveda nekaj povsem dru...

Sodnik: "Danes je devet... vas kaznujem radi ber... Upam, da je to zadnjikrat..."

"Ali ste premeščeni, ... sodnik?"

•

V družbi

"Občudujem gospoda, k... to krasno pesem".

"Kaj ne slišiš, da poje ... pačno?"

"Da, občudujem namre... govo predrznost".

•

Najboljše sredstvo

— Gospod doktor, mo... često govori v spanju. Ka... dalo proti temu storiti?

— Dovolite mu čez da... do besede, milostiva.

•

Strelovod ne pomaga

— Če ne napeljete na ... hiši drugega strelovoda, n... mogel z vami skleniti zava... ne pogodbe.

— Če že mora biti, nima... benih pomislekov, opoz... vas pa, da proti petrolej... lovod ne pomaga.

V NAJEM SE ODDA

6 sobno stanovanje, vse u... sti. Vroča voda skozi v... Dobre transportacijske z... vsem mestom. Vprašajte n... So. Hamlin Ave., Chicago ... Rockwell 0874. —(

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča de...

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, ča... knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrva... slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in d...

•

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLAN... S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTER...

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4904

Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vse ustmene pojasnila